

ARIANE S

HERBICIDAS

Veikliosios medžiagos: fluroksipiras 40 g/l (4,02 %)
klopivalidas 20 g/l (2,01 %)
MCPA 200 g/l (20,12 %)

Produkto forma: aliejinė vandens emulsija

ARIANE S – yra selektyvus piridinių ir fenoksijunginių klasės herbicidas, naudojamas sudygsioms dviskiltėms piktžolėms naikinti žieminiuose kviečiuose, miežuose, rugiuose, kvietrugiuose, vasariniuose kviečiuose, miežuose, avižose, rugiuose, kvietrugiuose, miglinių žolių sėkliniuose pasėliuose, pievose ir ganyklose.

Skirtas profesionaliajam naudojimui.

ATSARGIAI

Gali sukelti alerginę odos reakciją.

Sukelia smarkų akių dirginimą.

Labai toksiškas vandens organizmams, sukelia ilgalaikius pakitimus.

Siekiant išvengti žmonių sveikatai ir aplinkai keliamos rizikos, būtina vykdyti naudojimo instrukcijos nurodymus.

Stengtis neįkvėpti rūko/garų/aerolio.

Mūvėti apsaugines pirštines, dėvėti apsauginius drabužius ir naudoti akių (veido) apsaugos priemones.

Naudoti kvėpavimo takų apsaugos priemones.

PATEKUS ANT ODOS: Nuplauti dideliu kiekiu muilo ir vandens.

PATEKUS Į AKIS: Kelias minutes atsargiai plauti vandeniu. Išimti kontaktinius lęšius, jeigu jie yra ir jeigu lengvai galima tai padaryti. Toliau plauti akis.

Surinkti ištekėjusią medžiagą.

Talpyklą šalinti pagal nacionalinės teisės aktų reikalavimus.

Neužteršti vandens augalų apsaugos produktu ar jo pakuote (neplauti purškimo įrenginių šalia paviršinio vandens telkinių/vengti taršos per drenažą iš sodybų ar nuo kelių).

Siekiant apsaugoti netikslinius augalus, būtina išlaikyti 5 metrų apsaugos zoną iki ne žemės ūkio paskirties žemės.

Siekiant apsaugoti vandens organizmus, būtina išlaikyti 5 metrų apsaugos zoną iki paviršinio vandens telkinių ir melioracijos griovių.

Operatorius purškimo metu turi dirbti uždaroje kabinoje (su oro kondicionavimo/filtravimo sistema).

Purškti galima tik traktoriniais lauko purkštuvais / traktoriais, turinčiais sandarias kabinas su oro kondicionavimo / filtravimo sistema.

Apsinuodijimo atveju kreiptis į Apsinuodijimų kontrolės ir informacijos biurą telefonu:

8 5 2362052 arba 8 687 533 78.

Pakuotė: 5 l

Registracijos Nr.: AS2-77H(2020)

Siuntos Nr.: žiūrėti ant pakuotės.

Pagaminimo data: žiūrėti ant pakuotės.

Galiojimo laikas: 2 metai.

Preparatą registravo: Corteva Agriscience Denmark A/S, Langebrogade 1, DK-1411 Kopenhaga K, Danija

Corteva Agriscience Denmark A/S atstovas Lietuvoje:
Corteva Agriscience Lithuania UAB, Spaces Gedimino pr
44A, LT-01110, Lietuva. Tel. +370 5 2100260,
www.corteva.lt

**PRIEŠ NAUDODAMI AUGALŲ APSAUGOS PRODUKTĄ ATIDŽIAI
PERSKAITYKITE NAUDOJIMO INSTRUKCIJĄ!**

NAUDOJIMO INSTRUKCIJA

VEIKIMO BŪDAS

Ariane S yra sisteminio tipo herbicidas, įsavinamas per lapus. Pirmieji herbicido veikimo požymiai jautrioms piktžolėms pastebimi praėjus 1-2 dienoms po purškimo. Tuomet piktžolių augimas sustoja. Galutinai piktžolės žūsta po 3-4 savaitių.

NORMA

Augalai	Norma, l/ha	Purškimo laikas
Vasariniai kviečiai, miežiai, avižos, rugiai, kvietrugiai	2,0 - 2,5	Nuo krūmijimosi pradžios iki matomas pirmas javų stiebo bamblys (BBCH 21-31)
Žieminiai kviečiai, miežiai, rugiai, kvietrugiai	2,0 - 3,0	Pavasarij, atsinaujinus vegetacijai ir piktžolėms pradėjus aktyvai augti, nuo krūmijimosi pradžios iki matomas pirmas javų stiebo bamblys (BBCH 21-31)
Miglinių žolių sėkliniai pasėliai	2,0 - 2,5	Pavasarij, atsinaujinus vegetacijai ir piktžolėms pradėjus aktyvai augti nuo krūmijimosi pradžios iki matomas pirmas žolių stiebo bamblys (BBCH 21-31)
Pievos ir ganyklos	2,0 - 2,5	bamblys (BBCH 21-31)

Piktžolių jautrumas ARIANE S purškiant vasariniuose javuose:

Piktžolių jautrumas	2.0 l/ha	2.5 l/ha
Labai jautrios piktžolės (veiksmingumas 95-100%)	V. rapsų pabiros (<i>Brassica napus</i>) Baltoji balanda (<i>Chenopodium album</i>) Dirvinis vijoklis (<i>Convolvulus arvensis</i>) Dirvinė krapažolė (<i>Euphorbia helioscopia</i>) Daržinis lipikas (<i>Galium spurium</i>) Bekvapis šunramunis (<i>Tripleurospermum inodorum</i>) Vijoklinis pelėvirkštis (<i>Fallopia convolvulus</i>) Dirvinė pienė (<i>Sonchus arvensis</i>)	V. rapsų pabiros (<i>Brassica napus</i>) Trikertė žvaginė (<i>Capsella bursa-pastoris</i>) Baltoji balanda (<i>Chenopodium album</i>) Dirvinis vijoklis (<i>Convolvulus arvensis</i>) Dirvinė krapažolė (<i>Euphorbia helioscopia</i>) Dirvinė aklė (<i>Galeopsis tetrahit</i>) Kibusis lipikas (<i>Galium aparine</i>) Daržinis lipikas (<i>Galium spurium</i>) Snapučiai (<i>Geranium sp.</i>) Bekvapis šunramunis (<i>Tripleurospermum inodorum</i>) Dirvinė neužmirštuolė (<i>Myosotis arvensis</i>) Vijoklinis pelėvirkštis (<i>Fallopia convolvulus</i>) Trumpamakštis rūgtis (<i>Persicaria lapathifolia</i>) Dirvinis ridikas, svėrė (<i>Raphanus raphanistrum</i>) Dirvinė pienė (<i>Sonchus arvensis</i>) Dirvinė čiuzutė (<i>Thlaspi arvense</i>)
Jautrios piktžolės (veiksmingumas 85-94,9%)	Ž. rapsų pabiros (<i>Brassica napus</i>) Dirvinė aklė (<i>Galeopsis tetrahit</i>) Kibusis lipikas (<i>Galium aparine</i>) Daržinė žliūgė (<i>Stellaria media</i>) Dirvinė čiuzutė (<i>Thlaspi arvense</i>)	Rugiagėlė (<i>Cyanus segetum</i>) Apskritalapė notrelė (<i>Lamium amplexicaule</i>) Raudonžiedė notrelė (<i>Lamium purpureum</i>) Aguona birulė (<i>Papaver rhoeas</i>)

		Paprastoji žilė (<i>Senecio vulgaris</i>) Dirvinis garstukas (<i>Sinapis arvensis</i>) Daržinė žliūgė (<i>Stellaria media</i>)
Vidutiniškai jautrios piktžolės (veiksmingumas 70-84,9%)	Dirvinė usnis (<i>Cirsium arvense</i>) Vaistinė žvirbliarūtė (<i>Fumaria officinalis</i>) Raudonžiedė notrelė (<i>Lamium purpureum</i>) Paprastoji takažolė (<i>Polygonum aviculare</i>)	Dirvinė usnis (<i>Cirsium arvense</i>) Vaistinė žvirbliarūtė (<i>Fumaria officinalis</i>) Paprastoji takažolė (<i>Polygonum aviculare</i>) Dėmėtasis rūgtis (<i>Persicaria maculosa</i>) Dirvinė našlaitė (<i>Viola arvensis</i>)

Piktžolių jautrumas ARIANE S purškiant žieminiuose javuose:

Piktžolių jautrumas	2.0 L/ha	3.0 L/ha
Labai jautrios piktžolės (veiksmingumas 95-100%)	Ž. rapsų pabiros (<i>Brassica napus</i>) Baltoji balanda (<i>Chenopodium album</i>) Rugiagėlė (<i>Cyanus segetum</i>) Dirvinė aklė (<i>Galeopsis tetrahit</i>) Dirvinė neužmirštuolė (<i>Myosotis arvensis</i>) Vijoklinis pelėvirkštis (<i>Fallopia convolvulus</i>)	Ž. rapsų pabiros (<i>Brassica napus</i>) Baltoji balanda (<i>Chenopodium album</i>) Vaistinė žvirbliarūtė (<i>Fumaria officinalis</i>) Aklės (<i>Galeopsis sp.</i>) Kibusis lipikas (<i>Galium aparine</i>) Bekvapis šunramunis (<i>Tripleurospermum inodorum</i>) Dirvinė neužmirštuolė (<i>Myosotis arvensis</i>) Vijoklinis pelėvirkštis (<i>Fallopia convolvulus</i>) Dirvinis garstukas (<i>Sinapis arvensis</i>)
Jautrios piktžolės (veiksmingumas 85-94,9%)	Kibusis lipikas (<i>Galium aparine</i>) Apskritalapis snaputis (<i>Geranium rotundifolium</i>) Bekvapis šunramunis (<i>Tripleurospermum inodorum</i>) Aguona birulė (<i>Papaver rhoeas</i>) Daržinė žliūgė (<i>Stellaria media</i>) Persinė veronika (<i>Veronica persica</i>)	Trikertė žvaginė (<i>Capsella bursa-pastoris</i>) Rugiagėlė (<i>Cyanus segetum</i>) Snapučiai (<i>Geraniums sp.</i>) Vaistinė ramunė (<i>Matricaria recutita</i>) Aguona birulė (<i>Papaver rhoeas</i>) Daržinė žliūgė (<i>Stellaria media</i>) Persinė veronika (<i>Veronica persica</i>)
Vidutiniškai jautrios piktžolės (veiksmingumas 70-84,9%)	Trikertė žvaginė (<i>Capsella bursa-pastoris</i>) Vaistinė ramunė (<i>Matricaria recutita</i>)	Dirvinė usnis (<i>Cirsium arvense</i>) Raudonžiedė notrelė (<i>Lamium purpureum</i>)

Gyvulius galima ganyti ne anksčiau kaip po 30 dienų nuo pievų ir ganyklų purškimo Ariane S Didžiausias purškimų skaičius - 1

Rekomenduojamas vandens kiekis: 150–400 l/ha.

FITOTOKSIŠKUMAS

Panaudojus ARIANE S, žieminiams ir vasariniams javams gali pasireikšti pabalimas ir augimo sulėtėjimas, o miglinių žolių sėkliniuose pasėliuose ir nekrozė. Šie fitotoksiniai simptomai paprastai yra laikini ir neturi neigiamo poveikio derliui ir jo kokybei.

NAUDOJIMO REKOMENDACIJOS

ARIANE S turi būti purškiamas piktžolėms aktyviai augant, esant palankioms drėgmės sąlygoms.

Minimali temperatūra purškimo metu – 10-12°C.

Nepurkšti esant sausrui, labai karštam (virš 25°C) ar šaltam (žemiau 10°C) orui, šalnų metu ar iš karto po jų.

ARIANE S gali būti naudojamas visų tipų dirvožemiuose.

SĖJOMAINA

Augalų, apdorotų herbicidu ARIANE S, nesupuvusios liekanos gali pakenkti vėliau sėjamiems jautriems augalams. Todėl nesėkite jų iškart užarus apdorotų augalų liekanas. Jokių apribojimų kitais metais sėjamiems jautriems augalams nėra, jeigu apdorotų augalų liekanos rudenį paskleidžiamos dirvos paviršiuje ir apiriamos.

Herbicidui ARIANE S jautrūs augalai:

- bulvės ir kiti bulvinių šeimai priklausantys augalai,
- žirniai, pupos, lubinai ir kiti pupiniai augalai,
- morkos ir kiti salieriniai augalai,
- salotos ir kiti astriniai augalai.

Tais pačiais metais giliai suarus galima sėti tik žieminius rapsus, javus ir vienskiltes žoles. Rekomenduojama po ARIANE S naudojimo palaukti mažiausiai 125 dienas prieš sėjant naują pasėlį.

Nenaudokite šiaudų ir žolės, kurie buvo apdoroti herbicidu ARIANE S, šiltnamiuose kaip augalų substrato ar mulčo.

ATSĖJIMAS

Jei pasėlis, nupurškta ARIANE S pavasarį dėl kokių nors priežasčių žuvo, augalų liekanas reikia aparti ar giliai įkultivuoti į dirvą ir palaukti mažiausiai 125 dienas prieš sėjant naują pasėlį. Jei dar tam tinkamas laikas, galima sėti vasarinius javus, kukurūzus ir vienskiltes žoles.

PURŠKIMO TECHNIKA IR PURŠKIMO KOKYBĖ

Purškdami ARIANE S naudokite smulkialašius ar vidutinio smulkumo purkštukus. ARIANE S išpurškiamas tik traktoriniais purkštuvais su hidrauliniiais purkštukais, kurie turi būti tvarkingi ir pagal gamintojo reikalavimus kalibruoti.

DARBINIO TIRPALO PARUOŠIMAS

Pusę purkštuvo užpildykite vandeniu ir per purkštuvo viršų įpilkite reikiamą kiekį ARIANE S. Įjunkite maišytuvą ir užpildykite purkštuvo talpą likusiu vandens kiekiu. Maišytuvo neišjunkite, kol baigsite purkšti. Naudokite tiktai švarų vandenį.

Jei dėl kokių nors priežasčių ARIANE S negali būti įpiltas į purkštuvo talpą per viršų, o purkštuvą turi išmaišymo indą gali būti naudojamas toks metodas (šis metodas gali būti naudojamas esant galimybei išmaišymo indą užpildyti vandeniu):

- Išmaišymo indą užpildykite vandeniu iki pusės;
- Įpilkite reikiamą ARIANE S kiekį;
- Atidarykite vožtuvą, kad tirpalas subėgtų į purkštuvo talpą ir tuo pat metu įpilkite dar švaraus vandens į išmaišymo indą;
- Kartokite procedūrą, kol produkto likučių neliks išmaišymo inde.

Prieš pildami kitą preparatą į maišymo indą, įsitikinkite, kad jis visiškai švarus.

LAIKAS IKI LIETAUS

Lietus 1 val. po nupurškimo įtakos ARIANE S veiksmingumui neturi.

MAIŠYMAS

Dėl maišymo su kitais augalų apsaugos produktais kreipkitės į registracijos savininko atstovus Lietuvoje. ARIANE S mišinių su kitais augalų apsaugos produktais suderinamumas, kokybė, poveikis žmonių sveikatai, aplinkai ir veiksmingumas netirtas ir nevertintas.

ŠALIA AUGANTYS AUGALAI

Siekiant apsaugoti netikslinius žemės ūkio augalus, būtina išlaikyti 5 metrų apsaugos zoną iki pasėlių. Ypatingai jautrūs yra pupiniai augalai, morkos, bulvės, saulėgražos, salotos.

DĖMESIO!

ARIANE S negalima purkšti ankštinių augalų ir javų su doobilų įsėliu.

ATSPARUMO STRATEGIJA

ARIANE S sudėtyje yra trys veikliosios medžiagos – fluroksipiras, klopivalidas ir MCPA. Pagal veikimo būdą, remiantis HRAC* klasifikacija, jos yra sintetiniai auksinai (HRAC kodas O). Atsparumo išsivystymo rizika ARIANE S yra vertinama kaip maža, tačiau bet kurioje piktžolių populiacijoje gali būti mažiau jautrių ar natūraliai atsparių individų. Jei tame pačiame lauke keletą metų iš eilės naudojami tokį patį veikimo būdą turintys herbicidai, veikiant natūraliai atrankai, atspariosios piktžolės dauginasi ir tampa dominuojančiomis. Laikoma, kad augalas yra atsparus, kai išlieka gyvas nupurškus herbicidu tinkamu laiku, rekomenduojama norma ir laboratorinis tyrimas patvirtina sumažėjusį jautrumą.

Siekiant sumažinti atsparumo išsivystymo riziką, naudojant ARIANE S būtina laikytis šių rekomendacijų:

- kiek galima labiau naudokite agrotechnines piktžolių kontrolės priemones (pvz., sėjomaina, optimalus sėjos laikas, gilus dirvos dirbimas);
- mišiniuose, paeiliui ar skirtingais metais tame pačiame lauke naudokite skirtingą veikimo būdą turinčius herbicidus;
- naudokite rekomenduojamą herbicido normą ir nurodytu laiku;
- panaudoję herbicidą, patikrinkite lauką, ar buvo sunaikintos piktžolės. Neleiskite piktžolėms dauginis vegetatyviškai ir sėklomis. Sunaikinkite jas mechanškai arba naudodami kitus veiksmingus herbicidus;
- išsiaiškinkite prasto veikimo priežastis. Jei įtariate, kad prasto veikimo priežastis – išsivystęs atsparumas, informuokite apie tai registracijos savininko atstovą Lietuvoje.

*HRAC – veiklos su atsparumu herbicidams komitetas (www.hracglobal.com).

PURKŠTUVO PLOVIMAS

Iš karto po purškimo kruopščiai išplaukite purškimo įrangą. Visiškai ištuštinkite purkštuvo talpą apdorotame lauke. Nuimkite visus filtrus ir purkštukus. Jie turi būti išplauti atskirai. Mažiausiai 3 kartus kruopščiai išplaukite purkštuvo talpą švariu vandeniu. Galima įdėti tam skirtos plovimo priemonės. Kiekvieną kartą plaunant purkštuvą, vandens įpilkite ne mažiau 10% purkštuvo talpos tūrio. Galima įdėti tam skirtos plovimo priemonės, pvz., ALL CLEAR EXTRA. Talpą išplaukite vidiniais purkštukais. Vandenį išleiskite pro vamzdynus. Plovimui naudotą tirpalą išpurškite ant to paties lauko, kur buvo naudotas produktas.

NAUDOJIMO APRIBOJIMAI

Augalų apsaugos produkto nenaudoti, kai oro temperatūra yra aukštesnė nei 25° C arba vėjo greitis yra didesnis nei 3 m/s.

Augalų apsaugos produkto naudotojai privalo žemės sklypą apdoroti tokiu būdu, kad būtų išvengta tirpalo dulksnos patekimo į gretimus žemės sklypus ir į gyvenamųjų bei negyvenamųjų pastatų teritorijas.

SAUGOS PRIEMONĖS

Dėmesio! Purkšti galima tik traktoriniais lauko purkštuvais turinčiais sandarias kabinas su oro kondicionavimo/filtravimo sistema. Operatorius purškimo metu turi dirbti uždaroje kabinoje (su oro kondicionavimo/ filtravimo sistema)!

Dirbant su neskiestu produktu ar liečiant juo užterštus paviršius būtina dėvėti darbo drabužius – kombinezoną arba ilgus kelnes su švarku ilgomis rankovėmis, kurie turi būti pagaminti iš medvilninio audinio (tankumas >300 g/m²) arba medvilninio ir poliesterio audinio (tankumas >200 g/m²) bei avėti tvirtą avalynę. Būtina mėvėti cheminėms medžiagoms atsparias pirštines (atitinkančias standartą EN 374): pvz., chloropreno, butilo, nitrilo (≥0,4 mm) ar kt. Būtina dėvėti apsauginius akinius arba veido skydelį (atitinkančius standartą LST EN 166). Stengtis neįkvėpti rūko, garų, aerozolio. Būtina dėvėti kvėpavimo organų apsaugos priemones nuo skystų ir kietų dalelių, atitinkančias standartą LST EN 149 (FFP2 klasės), arba kaukes su filtrais P2 (atitinkančiais standartą LST EN 14387).

Purškiant traktoriniais lauko purkštuvais būtina dėvėti darbo drabužius – kombinezoną arba ilgus kelnes su švarku ilgomis rankovėmis, kurie turi būti pagaminti iš medvilninio audinio (tankumas >300 g/m²) arba medvilninio ir poliesterio audinio (tankumas >200 g/m²) bei avėti tvirtą avalynę. Dirbant purkštuvo priežiūros darbus, liečiant produkto tirpalu užterštus paviršius būtina mėvėti cheminėms medžiagoms

atsparias pirštines (atitinkančias standartą LST EN 374) ir dėvėti apsauginius akinius arba veido skydelį (atitinkančius standartą LST EN 166).

Siekiant apsaugoti pašalinius asmenis ir gyventojus operatoriai privalo laikytis ne mažesnės kaip 2 metrų apsaugos zonos iki kelių kelkraščių ribos, gyvenamųjų, visuomeninės paskirties, rekreacinių ir bendro naudojimo teritorijų ribos.

Dėmesio! Darbuotojams eiti į apdorotus plotus galima tik jiems visiškai išdžiūvus. Einant į javų apdorotus plotus būtina mėvėti cheminėms medžiagoms atsparias pirštines (atitinkančias standartą EN 374): pvz., chloropreno, butilo, nitrilo ($\geq 0,4$ mm) ar kt. ir būtina dėvėti darbo drabužius – kombinezoną arba ilgas kelnes su švarku ilgomis rankovėmis.

PIRMOJI PAGALBA

Įkvėpus: išvesti asmenį į gryną orą. Pasijutus blogai, kreiptis į gydytoją.

Patekus ant odos: nedelsiant nuvilkti suterštus drabužius ir gausiai plauti odą tekančiu vandeniu su muilu. Jei dirginimas nepraeina, kreiptis į gydytoją.

Patekus į akis: nedelsiant plauti tekančiu vandeniu pakėlus akių vokus 10 – 20 minučių. Jeigu nešiojami, išimti kontaktinius lęšius ir toliau plauti. Jei dirginimas nepraeina, kreiptis į gydytoją.

Prarijus: Jei nukentėjusysis sąmoningas: skalauti burną vandeniu, duoti išgerti stiklinę (250 ml) vandens. Nedelsianti kreiptis į gydytoją ir, parodyti produkto pakuotę arba etiketę.

Patarimai gydytojui: konkretaus priešnuodžio nėra. Taikyti simptominių gydymą

Higienos priemonės. Laikyti vaikams neprieinamoje vietoje. Naudojant šį produktą, nevalgyti, negerti ir nerūkyti. Vengti bet kokio sąlyčio su produktu. Stengtis neįkvėpti rūko, garų ir dulksnos. Po darbo ar prieš pertrauką nusivilkti drabužius, nusiprausti vandeniu su muilu. Darbo drabužius laikyti atskirai. Užterštus drabužius išskalbti prieš vėl juos apsivelkant. Susitepus pirštinių paviršiui, jas reikia kruopščiai nuplauti. Jei neįmanoma išvalyti asmeninių apsaugos priemonių, būtina sunaikinti laikantis galiojančių teisės aktų reikalavimų.

**Apsinuodijimo atveju kreiptis į Apsinuodijimų kontrolės ir informacijos biurą telefonu:
8 5 2362052 arba 8 687 533 78.**

SAUGOJIMAS

Produktą laikyti sandariai uždarytoje pakuotėje toliau nuo aukštos temperatūros šaltinio.

Laikyti tik originalioje pakuotėje, temperatūra laikymo metu - 0°C - +30°C.

Laikyti vaikams nepasiekiamoje vietoje.

Laikyti atokiau nuo maisto, gėrimų ir gyvulių pašaro.

TUŠČIŲ PAKUOČIŲ SUNAIKINIMAS

Supylus augalų apsaugos produktą į augalų apsaugos produktų purškimo įrangą, augalų apsaugos produktų pakuotės turi būti skalaujamos taikant integruotojo skalavimo (skalaujant suspausto vandens srove) ar trigubo skalavimo metodus. Vanduo, panaudotas augalų apsaugos produktų pakuotei išskalauti, supilamas į purkštuvo talpą su ruošiamu tirpalu. Išskalautos augalų apsaugos produktų pakuotės tvarkomos vadovaujantis atliekų tvarkymą nustatančiais teisės aktais.

Nenaudoti tuščios pakuotės kitiems tikslams.

PASTABA

Gamintojas neatsako už pažeidimus ir efektyvumo sumažėjimą, pasikeitus sąlygoms, kurių negalime numatyti registracijos ir produkto pardavimo metu. Gamintojas garantuoja produkto kokybę, jei jis gautas gamyklos taroje, tačiau neatsako už pasekmes, jei preparatas netinkamai saugomas ir naudojamas